

7-11 ΕΤΩΝ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟ ΒΙΒΛΙΟ

Το σπασμένο τζάμι

Μια ιστορία εμπνευσμένη από τον Frédéric Bastiat (1850)

ΟΙ ΗΡΩΕΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο Λεόν, ένα αγόρι οκτώ χρονών που λατρεύει την μπάλα του

Η γιαγιά του η Μαργκό, που βλέπει πάντα λίγο πιο μακριά

Ο κύριος Μπονόμ, ο φούρναρης της πλατείας

Ο Γκαστόν ο τζαμάς, που κουβαλά τζάμια στην πλάτη του

Ο μάστορ-Ζιλ ο τσαγκάρης, που φτιάχνει παπούτσια

Όταν κάτι σπάει, όλοι βλέπουν αυτόν που θα το φτιάξει. Υπάρχει όμως και κάποιος που δεν τον βλέπει κανείς. Ποιος είναι; Η γιαγιά Μαργκό ξέρει, και θα το δείξει στον Λεόν.

Πάμε σε μια μικρή πόλη της Γαλλίας, πριν από πολλά πολλά χρόνια, το 1850. Η ιστορία είναι φανταστική, όμως αυτό που ανακαλύπτει ο Λεόν ισχύει και σήμερα.

ΕΝΑ ΠΡΩΙ ΤΟΥ 1850

Η μπάλα του Λεόν

Σε μια μικρή πόλη της Γαλλίας, με πλακόστρωτα δρομάκια και σπίτια με μπλε παντζούρια, μυρίζει φρέσκο ψωμί. Η μυρωδιά έρχεται από τον φούρνο του κυρίου Μπονόμ. Πίσω από τη μεγάλη του βιτρίνα, με τα πολλά μικρά τετράγωνα τζάμια, κάθονται στη σειρά στρογγυλά καρβέλια και μακριά ψωμιά.

Ο κύριος Μπονόμ βγαίνει στην πόρτα με ένα ταψί ζεστά καρβέλια. «Καλημέρα, Λεόν!» Ο Λεόν, που είναι οκτώ χρονών, κλοτσάει την μπάλα του στην πλατεία. «Καλημέρα, κύριε Μπονόμ! Κοιτάξτε τι σουτ θα ρίξω!»

ΛΙΓΟ ΑΡΓΟΤΕΡΑ

Κρατς!

Ο Λεόν παίρνει φόρα και κλοτσάει με όλη του τη δύναμη. Η μπάλα πετά ψηλά, ψηλά... και ΚΡΑΤΣ! Περνά μέσα από ένα τζάμι της βιτρίνας και προσγειώνεται ανάμεσα στα καρβέλια. Κομματάκια γυαλί λαμπυρίζουν πάνω στις πέτρες.

Ο κύριος Μπονόμ πετάγεται έξω με τα χέρια γεμάτα αλεύρι. «Το τζάμι μου!» φωνάζει. Ο Λεόν πιάνει τα μάγουλά του. «Συγγνώμη, κύριε Μπονόμ! Δεν το ήθελα!»

ΣΤΗΝ ΠΛΑΤΕΙΑ

Τι λένε οι γείτονες

Σε λίγο μαζεύονται οι γείτονες. «Μη στενοχωριέστε, κύριε Μπονόμ!» λέει η κυρία με το καλάθι. «Κάθε κακό για καλό!» Ένας κύριος με ψηλό καπέλο σηκώνει το δάχτυλο: «Σκεφτείτε το: τώρα ο Γκαστόν ο τζαμάς θα έχει δουλειά! Αν δεν έσπαγαν ποτέ τζάμια, τι θα έκαναν οι τζαμάδες;»

Όλοι γνέφουν: «Σωστά, σωστά!» Πίσω από ένα βαρέλι, ο Λεόν ακούει με ανοιχτό στόμα. «Δηλαδή... έκανα καλό;» αναρωτιέται.

ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Έξι ασημένια φράγκα

Το μεσημέρι έρχεται ο Γκαστόν, ψηλός και λεπτός, με ένα ξύλινο ράφι γεμάτο τζάμια στην πλάτη. Σφυρίζει χαρούμενα, βγάζει τα σπασμένα κομμάτια και βάζει ένα καινούργιο, γυαλιστερό τζάμι.

«Έξι φράγκα, παρακαλώ», λέει. Ο κύριος Μπονόμ αναστενάζει και του δίνει ένα ένα έξι ασημένια νομίσματα. Ο Γκαστόν τρίβει τα χέρια του ευχαριστημένος. Αυτό το βλέπουν όλοι: ένα καινούργιο τζάμι και έναν χαρούμενο τζαμά.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

Η γιαγιά σηκώνει το φρύδι

Ο Λεόν τρέχει στο σπίτι. Η γιαγιά Μαργκό πλέκει στην κουνιστή της πολυθρόνα, δίπλα στο τζάκι. «Γιαγιά! Έσπασα το τζάμι του κυρίου Μπονόμ, αλλά όλοι λένε ότι ήταν καλό! Ο Γκαστόν πήρε έξι φράγκα και έφυγε σφυρίζοντας!»

Η γιαγιά σταματά να πλέκει και σηκώνει το ένα φρύδι. «Έτσι λένε; Βάλε το κασκέτο σου, Λεόν. Θα σου δείξω κάτι που δεν το βλέπει κανείς.»

ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ

Τα παπούτσια του φούρναρη

Ο κύριος Μπονόμ σκουπίζει τα τελευταία γυαλάκια. «Κοίτα τα παπούτσια του», ψιθυρίζει η γιαγιά. Ο Λεόν κοιτάζει: είναι παλιά και φαγωμένα. Το ένα έχει μια μεγάλη τρύπα μπροστά, και η σόλα του άλλου ανοιγοκλείνει σαν στόμα.

«Χθες μου είπε», λέει σιγανά η γιαγιά, «ότι είχε μαζέψει επιτέλους έξι φράγκα για καινούργια παπούτσια. Σήμερα το απόγευμα θα πήγαινε στον μάστορο-Ζιλ τον τσαγκάρη.»

ΣΤΟ ΤΣΑΓΚΑΡΙΚΟ

Τα παπούτσια που περιμένουν

Στο τσαγκάρικο μυρίζει δέρμα. Πάνω στον πάγκο περιμένει ένα ζευγάρι ολοκαίνουργια, γυαλιστερά καφέ παπούτσια. «Τα έφτιαξα για τον κύριο Μπονόμ», λέει ο μάστρο-Ζιλ. «Πριν από λίγο όμως πέρασε και μου είπε ότι δεν μπορεί να τα πάρει. Τα έξι φράγκα του πήγαν στο τζάμι.»

Ο μάστρο-Ζιλ ανοίγει τα χέρια του. «Τι να κάνουμε; Θα περιμένουν.» Ο Λεόν κοιτάζει τα γυαλιστερά παπούτσια. Δεν είχε σκεφτεί καθόλου τον μάστρο-Ζιλ.

ΣΤΟ ΠΑΓΚΑΚΙ

Τζάμι ή παπούτσια;

Η γιαγιά κάθεται στο παγκάκι κάτω από τον πλάτανο και βάζει έξι νομίσματα στην παλάμη της. «Πριν σπάσει το τζάμι, ο κύριος Μπονόμ είχε ένα γερό τζάμι και έξι φράγκα. Με τα έξι φράγκα θα έπαιρνε παπούτσια. Θα είχε λοιπόν και τζάμι και παπούτσια.»

«Τώρα έδωσε τα έξι φράγκα για να ξαναβάλει το τζάμι που ήδη είχε. Τι έχει στο τέλος;» Ο Λεόν μετρά στα δάχτυλά του. «Ένα τζάμι... και τα παλιά, τρύπια παπούτσια. Τίποτα παραπάνω από πριν!»

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΒΡΑΔΙΑΣΕΙ

Αυτό που φαίνεται και αυτό που δεν φαίνεται

Στον δρόμο ο Γκαστόν περνά σφυρίζοντας στον ήλιο και πετά ένα ασημένιο νόμισμα στον αέρα. Τον βλέπουν όλοι. Στη σκιά, στο σκαλί του μαγαζιού του, κάθεται ο μάστρο-Ζιλ με τα παπούτσια στα γόνατα. Αυτόν δεν τον βλέπει κανείς.

«Κατάλαβα, γιαγιά!» λέει ο Λεόν. «Ο Γκαστόν βρήκε δουλειά, αλλά ο μάστρο-Ζιλ την έχασε. Και ο κύριος Μπονόνι έμεινε χωρίς παπούτσια!» Η γιαγιά χαμογελά. «Μπράβο. Οι γείτονες κοίταξαν μόνο αυτό που φαίνεται. Εσύ κοίταξες και αυτό που κρύβεται.»

ΤΟ ΙΔΙΟ ΒΡΑΔΥ

Ο πήλινος κουμπαράς

Το βράδυ ο Λεόν ανοίγει τον πήλινο κουμπαρά του. Μέσα έχει τρία ασημένια φράγκα. Τα μάζευε για μια ξύλινη σβούρα που είδε στο μαγαζί με τα παιχνίδια· την έχει ζωγραφίσει κιόλας σε ένα χαρτί.

Σπρώχνει τα νομίσματα μπροστά. «Εγώ έσπασα το τζάμι. Θα δώσω στον κύριο Μπονόμ αυτά τα τρία φράγκα, και τα άλλα τρία θα τα βγάλω δουλεύοντας.» Η γιαγιά του ακουμπά τον ώμο, περήφανη. «Και η σβούρα;» «Θα περιμένει», λέει ο Λεόν.

ΤΡΕΙΣ ΕΒΔΟΜΑΔΕΣ

Κουβάδες και καλάθια

Για τρεις εβδομάδες ο Λεόν ξυπνά νωρίς. Κουβαλά νερό από τη βρύση της πλατείας για την κυρία Ροζαλί, τη γειτόνισσα, και πηγαίνει στα σπίτια τα βαριά καλάθια των γειτόνων. Κάθε φορά παίρνει μερικά μικρά χάλκινα κέρματα.

Τα χέρια του κουράζονται και οι κουβάδες είναι βαριοί, όμως τα κέρματα όλο και πληθαίνουν. Στο τέλος της τρίτης εβδομάδας, τα χάλκινα κέρματα κάνουν τρία φράγκα. Ο κύριος Μπονόν τον χαιρετά από την πόρτα του φούρνου.

ΜΙΑ ΚΥΡΙΑΚΗ

Καινούργια παπούτσια!

Την Κυριακή ο Λεόν δίνει στον κύριο Μπονόμ έξι φράγκα: τρία από τον κουμπαρά του και τρία από τη δουλειά του. Ο φούρναρης τρέχει στο τσαγκάριο και βγαίνει χορεύοντας με τα καινούργια του παπούτσια! Ο μάστρο-Ζιλ χειροκροτεί, και ο Γκαστόν χαιρετά από μακριά.

Το απόγευμα ο Λεόν παίζει μπάλα στο λιβάδι έξω από την πόλη, μακριά από τα τζάμια. «Ξέρεις, γιαγιά», λέει, «όλοι βλέπουν τα καινούργια παπούτσια. Κανείς όμως δεν βλέπει τη σβούρα που δεν πήρα.» Η γιαγιά γελά και τον αγκαλιάζει. «Τώρα πια βλέπεις και αυτό που δεν φαίνεται, Λεόν!»

Τέλος

Το δίδαγμα

Όταν έσπασε το τζάμι, όλοι είδαν τον Γκαστόν τον τζαμά να παίρνει έξι φράγκα και να φεύγει σφυρίζοντας. Και σκέφτηκαν: «Τι καλά, βρήκε δουλειά!» Δεν είδαν όμως τα παπούτσια που έμειναν στον πάγκο του μάστορο-Ζιλ, ούτε τον κύριο Μπονόμ με τα τρύπια του παπούτσια.

Τα ίδια έξι φράγκα δεν ξοδεύονται δύο φορές. Όταν κάτι σπάει, η πόλη δεν γίνεται πιο πλούσια· απλώς ξαναφτιάχνει αυτό που ήδη είχε, και κάτι άλλο, κάτι που δεν το βλέπουμε, μένει να περιμένει. Γι' αυτό, όταν σπάμε πράγματα, ο κόσμος δεν αποκτά περισσότερα πράγματα. Τα πράγματα πληθαίνουν όταν φτιάχνουμε, όχι όταν χαλάμε.

Την επόμενη φορά που θα ακούσεις κάποιον να λέει «κάθε κακό για καλό», θυμήσου τη γιαγιά Μαργκό: κοίτα αυτό που φαίνεται, αλλά ψάξε και γι' αυτό που δεν φαίνεται!

Για τους μεγάλους: πηγές και περισσότερη μελέτη

ΑΠΟ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡΧΕΤΑΙ ΚΑΘΕ ΣΕΛΙΔΑ

- **Σελίδες 1-12 και το δίδαγμα:** Frédéric Bastiat, «Ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas» (1850), κεφ. 1, «La vitre cassée» (γαλλικό πρωτότυπο) · αγγλική μετάφραση, «That Which Is Seen, and That Which Is Not Seen»

ΓΙΑ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΜΕΛΕΤΗ

- Frédéric Bastiat, «Ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas» («Αυτό που βλέπουμε και αυτό που δεν βλέπουμε»), Ιούλιος 1850, κεφ. 1, «La vitre cassée» («Το σπασμένο τζάμι»), στο γαλλικό πρωτότυπο. Από εκεί ξεκινά αυτή η ιστορία: το σπασμένο τζάμι, ο τζαμάς, τα έξι φράγκα και τα παπούτσια είναι του Bastiat. Αγγλική μετάφραση: «That Which Is Seen, and That Which Is Not Seen».
- Σε αυτόν τον ιστότοπο: «Ο Νόμος» του Frédéric Bastiat, γραμμένος την ίδια χρονιά (1850), και η σελίδα του Bastiat στους Στοχαστές.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Οι εικόνες είναι εικονογραφήσεις για παιδιά και η ιστορία είναι φανταστική. Ο Λεόν, η γιαγιά Μαργκό, ο κύριος Μπονόμ, ο Γκαστόν, ο μάστρο-Ζιλ και η κυρία Ροζαλί είναι επινοημένοι. Στο κείμενο του Bastiat (Ιούλιος 1850) το τζάμι το σπάει ο γιος ενός καλού νοικοκύρη, του Jacques Bonhomme· εμείς δώσαμε το όνομά του στον φούρναρη. Τα έξι φράγκα, ο τζαμάς και τα παπούτσια είναι του Bastiat. Ο κουμπαράς, η σβούρα και οι τρεις εβδομάδες δουλειάς είναι δικά μας, για να δουν τα παιδιά ότι για ό,τι σπάει κάποιος πάντα πληρώνει.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Από την ενότητα «Για παιδιά» του praxeologos.net.

praxeologos.net